VERSLAG
BACHELOR EINDWERKSTUK

‘THEATERCOLLEGE’

STUDENT: DANIEL ALEKSIN
DATUM: 13 – 7 – 2015
DOCENTEN: ADRIENNE BRUIJN, GERRIT BLOOTHOOFT & MARTIN EVERAERT
STUDIE: LIBERAL ARTS & SCIENCES, UNIVERSITEIT UTRECHT

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3
2. Theoretisch kader 4
3. Het onderzoeksproject 'Theatercollege' 8
3.1 De organisatie van het theatercollege 8
3.2 Het verloop van het theatercollege 9
4. Methode 10
4.1 Vragenlijst 10
4.2 Proefpersonen 10
5. Resultaten en bespreking 11
5.1 Algemene informatie 11
5.2 Kennisoverdracht 12
5.3 Open vragen 13
5.3.1 Voorkeur voor het theatercollege 13
5.3.2 Beelddenkers in de zaal 15
6. Samenvatting 16
7. Discussie 17
7.1 Beperkingen van het onderzoek & ideeën voor het vervolgonderzoek 17
7.2 De vruchten van het onderzoek 18
Literatuurlijst 19
Bijlage 1. Leerpunten 20
Leerpunten uit scène 1 20
Leerpunten uit scène 2 21
Leerpunten uit scène 3 22
Leerpunten uit scène 4 23
Bijlage 2. Script 24
Scène 1 - 'Les over emotie' 24
Scène 2 - 'Emotionele intelligentie' 27
Scène 3 - 'Nieuwkomer' 30
Scène 4 - 'Experiment' 33
Bijlage 3. Vragenlijst 36
Bijlage 4. Tabel met normering per stelling voor de vragen over kennisoverdracht 38
Bijlage 5. Vragenlijst – acteurs 39
Bijlage 6. Uitnodiging voor het theatercollege 40

1. Inleiding

Al vanaf de basisschool tot in het hoger onderwijs worden diverse vakgebieden onderwezen. De manier van lesgeven is zeer bepalend voor het leerproces. Leert iedereen dan op dezelfde manier? Nee. Er zijn al genoeg bewijzen geleverd voor het bestaan van verschillende leerstijlen. Hoe wordt er dan rekening gehouden met de leerlingen op scholen en universiteiten? Kan iedereen zich vinden in de manier waarop kennis wordt overgebracht? Het is moeilijk om met iedereen 100% rekening te houden. Echter dat betekent niet dat het overbrengen van kennis niet optimaler kan.

In deze bachelorthesis wordt onderzocht hoe er meer rekening gehouden kan worden met 'beelddenkers' op de universiteit. Wie beelddenkers zijn en hoe ze leren, wordt besproken in het theoretische kader. De twee leerstijlen, het begripsdenken en het beelddenken, staan haaks op elkaar. De beelddenkers leren op een heel andere manier dan begripsdenkers. Terwijl het begripsdenken overheersend lijkt te zijn in het onderwijs.

Door praktisch aan de slag te gaan, heb ik het onderzoeksproject 'Theatercollege' opgesteld. Daarmee wilde ik informatie inwinnen over hoe de deelnemers aan het theatercollege deze *beeldende* presentatievorm ervaren hebben. Het concrete onderwerp dat voor het onderzoeksproject gebruikt werd, is 'taal en emotie', afkomstig uit het vakgebied taalwetenschap. Door middel van theater werd dit thema gepresenteerd aan de aanwezigen. Met de vragenlijst als onderzoeksmethode kon er informatie voor het onderzoek ingewonnen worden. De concrete vraag was of het theatercollege een geschikte manier is om taalwetenschap toegankelijker aan de beelddenkers op de universiteit te presenteren.

Hieruit vloeit ook de onderzoeksvraag van deze bachelorthesis:

- Is theatercollege een geschikte presentatievorm om taalwetenschappelijke kennis aan de beelddenkers op de universiteit toegankelijker te presenteren?

De hypothese is dat het theatercollege daarvoor een geschikte manier is. Door middel van het theoretische kader over de leerstijlen en het onderzoeksproject 'theatercollege' geef ik antwoord op deze vraag.

2. Theoretisch kader

In zijn artikel 'Leerstijlen, dan wel denkstijlen als uitgangspunt voor vakdidactische ontwikkeling' presenteert Jan Kaldeway het beelddenken als een leerstijl op een wetenschappelijke manier. Hij maakt het verschil tussen 'het beelddenken' en 'het begripsdenken' duidelijk en pleit voor een denkstijlvriendelijke didactiek.
Hij heeft het over het algemeen over de beelddenkers in het onderwijs, dus niet specifiek over lager of hoger onderwijs. Soms heeft Kaldeway het over 'beelddenkende kinderen' of 'leerlingen', echter betekent het niet dat zijn theorie niet op het hoger onderwijs van toepassing is. Hij zoekt naar een manier waarmee de relatie tussen leerinhouden, werkvormen en de denkstijlen in kaart kan worden gebracht (Kaldeway, 2007).

Het beelddenken kan omschreven worden als een visuele en non-sequentiële manier van informatieverwerking (sequentieel = opeenvolgend): denken in plaatjes en de neiging hebben eerst het overzicht te zien en pas later de details (Kaldeway, 2007). In zijn artikel benoemt Kaldeway algemene kwaliteiten en beperkingen van de beelddenkers:

Kwaliteiten beelddenkers:	Beperkingen beelddenkers:
Houdt van complexe ideeën en opdrachten en voert ze goed uit, (maar faalt vaak bij eenvoudige zaken); houdt van constructiespeelgoed, puzzels, computerspelletjes, televisie en het maken van dingen; houdt van kunst en/of muziek; is emotioneel zeer gevoelig; kan zich de weg goed herinneren, ook al is hij er maar één keer geweest (2007).	Lijkt vaak niet te luisteren; heeft het moeilijk met het afmaken van opdrachten/schoolwerk; heeft een zwak handschrift, drukt vaak hard bij het schrijven; heeft een zwak besef van tijd; is extreem gevoelig voor kritiek; heeft moeilijkheden met spellen en klok lezen; is vlug afgeleid; heeft het moeilijk om ordelijk te zijn (2007).

Wat Kaldeway (2007) ter sprake brengt is dat in het geval van lees- of aandachtstoornissen het probleem niet alleen bij de beelddenkers ligt, maar mede bij het onderwijs. Het onderwijs zou niet gericht zijn op beelddenken, maar op het tegengestelde begripsdenken; er wordt niet in beelden onderwezen, maar in woorden, verbaal en bovendien sequentieel.

De wetenschappelijke onderbouwing van complementaire tegenstellingen, als die tussen beelddenken en begripsdenken, laat vaak te wensen over. Op basis van onduidelijke of elkaar tegensprekende onderzoeksresultaten wordt dan de conclusie getrokken dat de tegenstelling niet houdbaar is (Kaldeway, 2007).

In hun artikel 'De onzin van leerstijlen' pleiten Kirschner & Merrienboer (2013) voor: de titel zegt het al. Volgens hen komen er minstens drie problemen om de hoek kijken als we leerlingen in hokjes proberen te stoppen. (1) Veel mensen passen niet in één specifieke leerstijl. Daarnaast is (2) de informatie die we gebruiken om mensen in leerstijlen in te delen vaak inadequaat. Tot slot lijkt het onmogelijk om (3) voor elke leerling een profiel te bepalen en daarbij passend onderwijs omdat er zoveel verschillende leerstijlen zijn. Aan het einde van

hun stuk beweren ze dat het voor het onderwijs waarschijnlijk veel vruchtbaarder is om de focus op de fundamentele zaken die lerenden gemeen hebben te leggen (zoals hun cognitieve architectuur), dan om te concentreren op de regenboog van leerstijlen waarin zij van elkaar kunnen verschillen.

Kirschner & Merrienboer lijken uit te gaan van het begripsdenken en hebben vooral aandacht voor deze denkstijl, waardoor de beelddenkers ongehoord blijven.

Aan de hand van zijn model, zie Figuur 1, presenteert Kaldeway (2007: 14) een theoretisch verdedigbare en voor de onderwijspraktijk bruikbare indeling van de denkstijlen. Daarin worden ook de beelddenkers meegenomen. Op basis van het bestaande leer- en denkstijlonderzoek lijkt het verantwoord wat betreft waarnemen, leren en denken uit te gaan van twee basisdimensies.

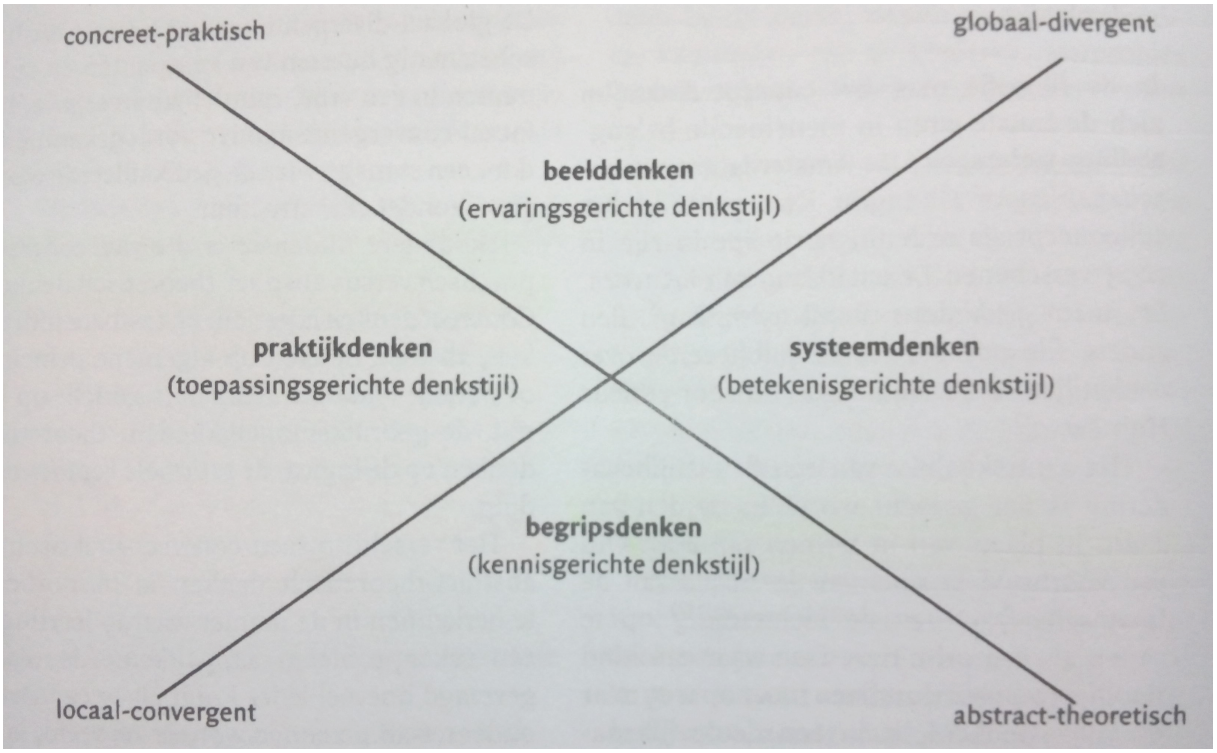

Figuur 1. Indeling denkstijlen volgens Jan Kaldeway in zijn artikel *Leerstijlen, dan wel denkstijlen als uitgangspunt voor vakdidactische ontwikkeling* (2007).

De ene dimensie is die van globaal-divergent versus locaal-convergent denken. Globaal denken start met het geheel en gaat vervolgens naar de delen, locaal denken doet het omgekeerde. Divergent of open denken is denken buiten de kaders, gericht op een eigen, zelfstandige oplossing. Convergent of gesloten denken is daarentegen het denken binnen bestaande kaders, met een voorkeur voor standaardoplossingen. De andere dimensie is die van concreet-praktisch versus abstract-theoretisch denken. Concreet denken is gericht op tastbare indrukken, abstract denken op algemene wetten of principes. Praktisch denken is gericht op het nut, de gebruiksmogelijkheden, theoretisch denken op de logica, de rationele verantwoording (Kaldeway 2007).

In de combinatie concreet-praktisch en globaal-divergent (zie Figuur 1), vinden we het beelddenken terug, dat hiervoor als visueel en non-sequentieel werd getypeerd. Tegenover het

beelddenken treffen we het begripsdenken aan, eerder als verbaal en sequentieel. Door de twee dimensies ontstaan er nog twee andere soorten denken, systeemdenken en praktijkdenken, die we voor nu buiten beschouwing laten.*

Tussen haakjes zijn in de Figuur 1 ook alternatieve benamingen aangegeven die we in de literatuur over denkstijlen kunnen vinden, zoals ervaringsgerichte denkstijl voor het beelddenken en kennisgerichte denkstijl voor het begripsdenken. Ook klassieke tegenstellingen als die tussen subjectief en objectief, die vergeleken kunnen worden met ervaringsgericht en kennisgericht, zijn in het model te herkennen. Al met al biedt dit model de mogelijkheid tot een nauwkeurige analyse van de interactie tussen denkstijlen, leerinhouden en werkvormen (Kaldeway, 2007).

Het aantrekkelijke van een denkstijlbenadering is dat gedacht wordt in termen van *anders* in plaats van in termen van *beter* (Kaldeway, 2007). Het gaat er niet om dat het begrips- of het beelddenken een betere denkstijl is dan de andere. Ze verschillen van elkaar en verdienen allebei aandacht in het onderwijs. Hoe zijn de denkstijlen op de universiteit momenteel ingedeeld?

Op de universiteit moeten studenten vooral uit de tekst kennis halen, d.w.z. uit boeken, artikelen, tijdschriften etc. Ze krijgen ook opdrachten, zoals essays schrijven en samenvattingen maken. Daarnaast heb je ook hoor- en werkcolleges die als kennisoverdracht dienen. Al deze drie leervormen, (lezen, schrijven en luisteren), vereisen grotendeels begripsdenken. Dat is wat Kaldeway bedoelde met het begripsddenken dat verbaal en in woorden wordt onderwezen.

Zoals al aangegeven leren beelddenkers eerder visueel dan verbaal. Er zou dus een visuele werkvorm gebruikt kunnen worden om de kennis ook op een visuele ervaringsgerichte manier over te brengen, waarmee beelddenkers gebaat zouden zijn.

De vraag is dan: welke kennis kan op visuele wijze gepresenteerd worden? Niet alles is daar even geschikt voor. Wat Kaldeway daarover aan het licht brengt is dat er sprake kan zijn een *match* of *mismatch* tussen specifieke denkstijlen en specifieke vakgebieden (2007), die ook in Figuur 1 geordend kunnen worden. Beelddisciplines zijn dan bijvoorbeeld die vakgebieden die met name een beroep doen op beelddenken.

Binnen vakgebieden is verdere differentiatie mogelijk. Hoewel ik de thema's uit de taalwetenschappelijke subdisciplines als sociolinguïstiek, psychologie van taal, taalontwikkeling en taalverwerving geschikter vind om visueel te presenteren dan bijvoorbeeld psycholinguïstiek, fonetiek en syntaxis, zou er uiteindelijk per onderwerp gekeken moeten worden of het visueel overdraagbaar is of niet, en in welke vorm.

In deze scriptie onderzoek ik in hoeverre het thema 'taal en emotie' binnen het vakgebied taalwetenschap geschikt is om op een voor de beelddenkers geschikte manier gepresenteerd te worden. Waarom specifiek dit thema? Niet alleen had dit thema mijn eigen interesse, maar ook bood het veel mogelijkheden om visueel gepresenteerd te worden.

De presenteervorm die ik daarvoor gebruikt heb is theater. Theater heeft in het verleden vaker een belangrijke rol gespeeld in het onderwijs. Een voorbeeld daarvan is hoe theater in Groot-

* De twee andere denkstijlen, systeem- en praktijkdenken, voegen niks toe aan mijn betoog in deze scriptie en worden daarom niet nader uitgelegd.

Brittannië in de jaren ’60 in het onderwijs werd toegepast. Toen was er een hele beweging op gang gekomen, genaamd *Theatre in Education (TIE).* Het streven van TIE was om de theatertechnieken en het verbeeldingskracht te ontwikkelen wat ten goede zou komen voor de educatie (Jackson, 1993). Het oogmerk was om de kinderen van een ervaring te voorzien waarin ze ondergedompeld en uitgedaagd zouden worden, wat een stimulans zou zijn om met het gekozen thema binnen en buiten school mee te werken. Een van de belangrijkste en meest effectieve onderdelen van TIE is de gestructureerde actieve deelname van de kinderen in het spel waardoor ze regelmatig in een fictie geplaatst worden en de interactie met de situatie moeten aangaan (Jackson, 1993). Deze interactie wilde ik ook meenemen in het vormgeven van de ‘nieuwe’ presentatievorm.

Theater sluit in vele opzichten aan bij het beelddenken. Zoals eerder aangegeven is het een visuele en non-sequentiële manier van informatieverwerking die zich op het nut en de gebruiksmogelijkheden richt en waarbij onder andere tastbare indrukken en het denken buiten kaders geprefereerd worden.

Theater en interactie zorgen ervoor dat de beelddenkers hun tastbare indrukken kunnen opdoen. Men kan het schouwspel met eigen ogen waarnemen waardoor deze *visuele* manier ervaringsgericht is. De indrukken die men opdoet zijn persoonlijk waardoor het een unieke ervaring wordt. Theater is uitermate geschikt om uitdagende *nog niet bestaande* situaties uit te beelden, waardoor de studenten gedwongen worden om buiten de kaders te denken. Bij het creëren van een theaterspel kan het nut ervan erin verwerkt worden en naar de studenten worden gecommuniceerd. Op deze manier wordt er rekening gehouden met studenten die beelddenkers zijn. Om nog even het verschil duidelijk te maken: het is een andere presentatievorm dan een academische tekst of college, waarin het juist om het begrijpen gaat, in plaats van het ervaren.

Om te kijken hoe theater als presentatievorm in een college te verwerken valt, heb ik een project opgesteld waarin ik zelf een theatercollege op Universiteit Utrecht zou organiseren. Ik zou de rol van docent op me nemen en met de hulp van acteurs het theatercollege geven. Het eindresultaat dat ik nastreefde was het organiseren een college dat in de vorm van enkele theaterstukken werd gegeven. Het moest leerzaam en geschikt zijn voor de beelddenkers. De deelnemers zouden hun ervaring via een vragenlijst delen waarmee ik tot bepaalde conclusies zou kunnen komen.

3. Het onderzoeksproject ‘Theatercollege’

3.1 De organisatie van het theatercollege

Ik heb me verdiept in het thema ‘taal en emotie’. Daarvoor heb ik een vijftal artikelen bestudeerd:

Ayçiçeği, A., & Harris, C.L. (2004). Bilinguals’ recall and recognition of emotion words. *Cognition and Emotion, 2004, 18 (7),* 977-987. http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02699930341000301#.VRvNve-JgaI

González, A.M. (2012). *Emotional Culture and the Role of Emotions in Cultural Analysis.* Uitgever: Ashagte. Verkregen van https://www.ashgate.com/pdf/SamplePages/Emotions-and-Cultural-Analysis-Intro.pdf

Lindquist, K.A., Feldman Barret L., Bliss-Moreau E., & Russel J.A. (2006). Language and the Perception of Emotion. *Emotion 2006, Vol. 6, No. 1,* 125-139. Verkregen van https://www2.bc.edu/~russeljm/publications/Lindquist%20et%20al%202006.pdf

Pavlenko A. (2008). Emotion and emotion-laden words in the bilingual lexicon. *Bilingualism: Language and Cognition 11 (2), 2008,* 147-164. Verkregen van http://astro.temple.edu/~apavlenk/pdf/BLC_2008.pdf

Sarter, H. (2012). *Languages and Emotions.* Verkregen op 12 april 2014 van http://www.academia.edu/897678/Languages_and_Emotions_2012_

Bij het lezen van de artikelen kreeg ik al ideeën over hoe ik bepaalde aspecten van dit thema door middel van theater wilde uitbeelden. Uiteindelijk heb ik slechts de twee artikelen van Sarter en Lindquist et al. gebruikt om de scènes voor het script te schrijven.

Met iedere scène wilde ik een bepaald aspect van het thema duidelijk maken. Samen vormen ze een opbouwend verhaal. Per scène heb ik het als volgt onderverdeeld:

Scène 1 – Wat is emotie en hoe hangt het samen met taal?
Scène 2 – Wat is het belang van emotionele intelligentie voor een betere communicatie tussen docenten en studenten?
Scène 3 – Inleiding Linguïstische Relativiteitstheorie, hoe wordt de perceptie van emotie beïnvloed door taal?
Scène 4 – Hoe kun je wetenschappelijk bewijzen dat de perceptie van emotie beïnvloed wordt door taal?

De inhoud uit de twee artikelen heb ik verwerkt tot ‘leerpunten’, die ik per scène wilde overbrengen, zie bijlage 1. Deze leerpunten heb ik ook verwerkt in de vier scènes, die samen het script vormen, bijlage 2.

In de tussentijd heb ik contact gezocht met drie studiegenoten die me met mijn onderzoeksproject wilden helpen. Ze zouden optreden als acteurs en ik als regisseur. Met het script en acteurs konden de repetities beginnen.

In de tussentijd werden ook andere voorbereidingen getroffen zoals het promoten van het theatercollege, de zaal regelen en kostuums uitzoeken.

Ik was op zoek naar een geschikte presentatievorm om aan de beelddenkers op de universiteit te presenteren. Het onderzoeksproject is bedoeld om te kijken of theatercollege daadwerkelijk geschikt is of niet, en wat er beter zou kunnen. Mijn hypothese was dat het theatercollege bij de denkstijl van de beelddenkers zal aansluiten en daarmee een geschikte presentatievorm zal zijn. Door middel van de vragenlijst wilde ik dit meten. Om het ergens mee te kunnen vergelijken, wat minder geschikt is voor de beelddenkers, heb ik het lezen van wetenschappelijke artikelen genomen. 'Geschikt' betekent in dit geval dat het theatercollege als presentatievorm beter bij de beelddenkers zou aansluiten dan het lezen van wetenschappelijke artikelen.

3.2 Het verloop van het theatercollege

Het theatercollege heeft twee keer plaatsgevonden, op dinsdag 17 en woensdag 18 juni 2014. Hoewel de twee theatercolleges niet 100% identiek zijn (denk bijvoorbeeld aan verschillend publiek, tijdstip en zaal), zijn ze met elkaar goed vergelijkbaar en zal ik ze daarom niet apart bespreken.

Net zoals een normaal college duurde het theatercollege 2x 45 minuten plus halverwege een pauze. Aan het begin heb ik een korte introductie gegeven over het idee van het theatercollege, hoe ik erbij ben gekomen en wat ik wilde bereiken. Daarna nam ik in feite de rol van de docent aan die een theatercollege zou geven over 'taal en emotie'. Ik kondigde de scènes aan en acteurs kwamen te voorschijn. Een paar keer maakte ik ook een onderdeel uit van een scène.
Voor de pauze vonden de eerste twee scènes plaats en na de pauze de laatste twee. Zo'n scène duurde ongeveer 6 minuten.
Soms leidde ik de scènes in, echter lag de nadruk op het nabespreken van de scènes. Na iedere scène ging ik het gesprek met het publiek aan. Er was ruimte om te delen hoe men het ervaren had, wat er was opgevallen en men kon persoonlijke ervaringen over het thema delen. Daarnaast was het mijn taak om de leerpunten uit de scènes zo goed mogelijk te behandelen.

Afbeelding 1. De acteurs tijdens het theatercollege.

4. Methode

4.1 Vragenlijst

De vragenlijst, bijlage 3, bestaat uit drie delen: algemene vragen, vragen over de leerstof uit het theatercollege en open vragen over persoonlijke ervaring.

De algemene vragen dienen vooral om een beeld te krijgen van de deelnemers. Hoe oud zijn ze, welk geslacht, hebben ze een universitaire opleiding genoten en welke dan? De viertal 'ja/nee'-vragen zijn ervoor bedoeld om te peilen hoe men tegenover het lezen van (taal)wetenschappelijke artikelen staat en of er behoefte is om op een andere manier aan deze kennis te komen.

Een belangrijk doel van de vragen over de leerstof was om te meten of er kennisoverdracht mogelijk is via het theatercollege. Van tevoren zijn bepaalde leerpunten opgesteld, bijlage 1, die ik aan 'de studenten' wilde overbrengen. Uit deze leerpunten kwamen 'stellingen' voort, waarmee ik wilde onderzoeken of theatercollege geschikt is voor wetenschappelijke kennisoverdracht.
Bij iedere stelling moest men een normering geven om duidelijk te maken of de stof behandeld en begrepen was. Daarvoor heb ik een 5-punts Likertschaal gebruikt. De opdracht was als volgt: "Geef met getallen van 1 t/m 5 of onderstaande punten behandeld en begrepen zijn tijdens het theatercollege. 1 = helemaal wel, 5 = helemaal niet."
Wat ik als uitgangspunt heb genomen is dat als men de stellingen behandeld vond, er sprake zou moeten zijn van voldoende mate van kennisoverdracht. Hoe dichter bij de '1', des te hoger is de mate van kennisoverdracht, waarbij '5' weinig tot geen kennisoverdracht betekent.

Met de open vragen kon er achterhaalt worden of men de voorkeur voor het theatercollege of de wetenschappelijke artikelen heeft, en waarom het een of het ander. Daarnaast zou het ook zichtbaar kunnen worden wie van de deelnemers een potentiële beelddenker zou kunnen zijn.

4.2 Proefpersonen

De proefpersonen voor het onderzoek zijn de deelnemers aan het theatercollege. Deze deelnemers zijn door mij geworven via sociale media, zoals facebook, e-mail en mond-op-mond reclame. Het gevolg daarvan was wel dat het vooral bekenden waren, wiens bijdrage aan mijn onderzoek niet geheel objectief zou kunnen zijn.

5. Resultaten en bespreking

In totaal hebben 30 mensen het theatercollege bezocht, waarvan 28 de vragenlijst hebben ingevuld. De resultaten die ik hieronder bespreek zijn afkomstig uit deze 28 vragenlijsten. De cijfers heb ik zo veel mogelijk in tabellen weergegeven.

5.1 Algemene informatie

Alle deelnemers waren hoog opgeleid, een deel daarvan was al afgestudeerd.

	Man	Vrouw	Totaal
HBO	1	4	5
Universiteit	9	14	23
Totaal	10	18	28

Tabel 1. Geslacht en opleidingsniveau van de deelnemers.

Leeftijd in jaren	Aantal
<20	4
21-30	17
31-40	0
41-50	3
51-60	4
60<	0
Totaal	28

Tabel 3. Leeftijd van de deelnemers.

Soort universitaire opleiding	***Aantal***
Communicatie & Informatiewetenschappen	1
Criminologie	1
Duitsland studies	1
Duurzaamheid	2
Filosofie	1
Geschiedenis/politicologie	1
Latijns Amerika studies/antropologie	2
Liberal Arts & Sciences	1
Milieu & maatschappijwetenschappen	1
Neurowetenschap	1
Nieuwe media & digitale culltuur	1
Pedagogische wetenschappen	1
Politieke geschiedenis & internationale betrekkingen	1
Psychologie	1
Rechten	1
Religiestudies	1
Sociale geografie	1
Taalwetenschap	4

Tabel 2. Diversiteit van de studierichtingen.

	Ja	Nee	Niet ingevuld
Heb je ooit taalwetenschappelijke artikelen gelezen?	17	9	2*
Heb je ooit wetenschappelijke artikelen gelezen?	27	1	
Zou je op een andere manier tot de kennis uit deze artikelen willen komen?	24**	4	
Zou je uit jezelf taalwetenschappelijke artikelen lezen?	14	14	

* 2 deelnemers hebben niks aangegeven bij deze vraag.
** 3 van de 24 deelnemers hebben expliciet aangegeven dat ze dat soms/als aanvulling zouden willen.

Tabel 4. Gesloten vragen over het lezen van (taal)wetenschappelijke artikelen.

Op één iemand na heeft iedereen van de deelnemers wetenschappelijke artikelen gelezen, waarvan ruim de helft ook taalwetenschappelijke artikelen gelezen heeft. Precies de helft van de deelnemers zou niet uit zichzelf taalwetenschappelijke artikelen lezen.
24 van de 28 deelnemers hebben aangegeven op een andere manier tot de kennis uit deze artikelen te willen komen.

Er lijkt behoefte te zijn aan een alternatieve presentatievorm voor wetenschappelijke kennis dan alleen wetenschappelijke artikelen.

5.2 Kennisoverdracht

Dit onderdeel met twaalf stellingen was bedoel om te meten of er kennisoverdracht mogelijk is via het theatercollege. Bij iedere stelling heeft men een normering gegeven door middel van een 5-punts Likertschaal. De opdracht was als volgt: “Geef met getallen van 1 t/m 5 of onderstaande punten behandeld en begrepen zijn tijdens het theatercollege. 1 = helemaal wel, 5 = helemaal niet.”

	Stelling	Gemiddelde	SD
1	Emoties zijn zowel lichamelijk, als psychisch, als gedrag.	1,46	0,74
2	Mensen uit verschillende culturen uiten hun emoties verschillend.	1,36	0,83
3	Mensen uit verschillende groepen uiten hun emoties verschillend.	2,18	1,09
4	We leren automatisch onze emoties uiten in onze moedertaal.	2,07	1,21
5	Motivatiestrategie moet op de juist manier toegepast worden.	2,21	1,2
6	Als je een vreemde taal wilt leren, is het ook noodzakelijk om aandacht te besteden aan het uiten van emoties in die taal.	1,5	1,04
7	Het ontwikkelen van emotionele intelligentie is van belang voor de docent.	1,5	0,75
8	Het ontwikkelen van emotionele intelligentie is van belang voor de student.	2,14	0,93
9	Ik snap wat er onder emotionele intelligentie verstaan wordt.	1,79	0,96
10	De taal beïnvloedt de kijk op de wereld.	1,93	1,15
11	De taal beïnvloedt hoe we de emoties waarnemen.	2,36	1,13
12	Ik snap wat er onder linguïstische relativiteitstheorie verstaan wordt.	2,43	1,26
	Totaal (gemiddeld)	1,91	1,02

Tabel 5. De gemiddelde normering en standaarddeviatie per stelling of de stof behandeld is tijdens het theatercollege, afgerond op twee decimalen.

De deelnemers moesten met één cijfer aangeven of de stof behandeld én begrepen was. Als iets behandeld is, hoeft het niet meteen begrepen te zijn. Wel is het zo dat als iets begrepen is, dan het dan ook behandeld moet zijn geweest, maar dus niet andersom. Aangezien het niet meer mogelijk is om te achterhalen of de stof naast behandeld óók begrepen is, is de focus in de meting daarom teruggedrongen tot enkel 'behandeld'. In tabel 5 zijn de gemiddelden en standaarddeviaties per stelling weergegeven. In bijlage 4 zijn de normeringen per stelling terug te vinden.

Het doel was om te onderzoeken of theatercollege geschikt is voor wetenschappelijke kennisoverdracht. Het uitgangspunt was dat als men de stellingen behandeld vond, er sprake zou moeten zijn van voldoende mate van kennisoverdracht. Zoals in de tabel is de zien is de totale normering van alle stellingen 1,91, waarbij 1 voor 'helemaal behandeld' stond. Hoe dichter bij de '1', des te hoger is de mate van kennisoverdracht. Dat betekent dat er in voldoende mate kennisoverdracht plaatsgevonden moet hebben.

5.3 Open vragen

Uit de open vragen is gebleken dat er een voorkeur voor het theatercollege bestaat boven het lezen van wetenschappelijke artikelen.
Daarnaast zijn er aanwijzingen dat er beelddenkers tijdens het theatercollege aanwezig waren.

5.3.1 Voorkeur voor het theatercollege

De deelnemers moesten bij vraag 1 aangeven of ze de voorkeur aan wetenschappelijke artikelen geven of aan het theatercollege en waarom. De uitkomsten daarvan zijn in tabel 6 verwerkt. Er is duidelijk een voorkeur voor het theatercollege boven het lezen van wetenschappelijke artikelen. Echter wordt ook de combinatie van de twee leervormen toegejuicht. De toelichting op de antwoorden van de deelnemers is in tabel 7 weergegeven.

Voorkeur voor:	*Aantal*
Theatercollege	19
Artikelen	3
Combinatie van de twee	4
Hangt er vanaf	2

Tabel 6. Uitkomsten vraag 1 uit de vragenlijst.

Het is niet de bedoeling dat het theatercollege de wetenschappelijke artikelen gaat vervangen. Deze uitkomsten laten alleen zien dat het een mooie aanvulling zou zijn in het hedendaagse onderwijs.

Het lezen van wetenschappelijke artikelen vereist begripsdenken, terwijl het theatercollege met het beelddenken samengaat. De voorkeur voor de presentatievorm zou samen kunnen hangen met de denkstijl. Echter kunnen mensen ook andere motieven hebben om het theatercollege leuk te vinden.

Het is lastig om te zeggen wie de beelddenkers zijn en of ze daarom een voorkeur voor het theatercollege hebben boven het lezen van wetenschappelijke artikelen. Echter zijn er aanwijzingen dat er beelddenkers aanwezig waren in de zaal.

Theatercollege	• bijwonen =actiever = betere opname door hersenen • je kunt direct iets vragen wat je niet begrijpt • interactief college is beter dan enkel luisteren • in het theatercollege spelen eigen emoties en associaties mee, dat is een verrijking van beleving en inzicht • leer je meer van, blijft beter hangen dan een artikel • op een interactieve manier blijft de kennis beter hangen • de kennis die er wordt overgedragen is ruim voldoende voor een niet-taalwetenschapper om te leren • ruimte voor discussie en verschillende perspectieven • het is interessanter en makkelijker te begrijpen, door de interactiviteit van het college zie je ook de mening van anderen i.p.v. alleen het punt van de schrijver • ik heb mijn aandacht er beter bij, makkelijker om op te nemen, meer gekoppeld aan realiteit • leuke dingen blijven beter hangen dan verplichte en/of saaie dingen • theater spreekt meer en lijkt ook minder tijd in beslag te nemen • op de universiteit moet het wetenschappelijk onderbouwd worden, maar juist dit soort creatieve manieren stimuleert/bevordert het leerproces • *ik ben een beelddenker/voeler*
Artikelen	• het onderzoek en de details komen beter naar voren • een discussie is beter mogelijk • gewend • geeft exactere representatie van de ideeën van auteur • compleet beeld van opzet & argumentatie
Combinatie van de twee	• door het theatercollege word ik geprikkeld om de artikelen te gaan lezen • combinatie zou meer kennis overdragen • de combinatie is van belang • het college kan een artikel begrijpelijk maken, in de wetenschap kom je om het lezen niet heen, theatercollege is een mooie aanvulling
Hangt er vanaf	• bij verplichting liever lezen, bij eigen interesse liever theatercollege, theatercollege bracht de informatie op een boeiende manier maar voelde wel intensiever omdat je constant bezig bent met kijken, interpreteren etc. • ligt eraan, snel en op een ontspannen manier kennis nemen van bepaalde onderwerpen van artikelen die ik lastig vind om te lezen

Tabel 7. De toelichting van de deelnemers op antwoorden van vraag 1.

5.3.2 Beelddenkers in de zaal

Tabel 7 liet al zien dat een deelnemer '*Ik ben een beelddenker/voeler.'* schreef. De deelnemers moesten op de vragenlijst ook aangeven hoe ze het liefst leren. Daar kwam een aantal merkwaardige antwoorden uit voort:

- "Ik vorm altijd een beeld in mijn hoofd, koppel de stof aan tastbare voorbeelden voor mezelf."
- "Ik ben beeldend ingesteld, wanneer kennis uitgebeeld wordt vind ik dit vaak eenvoudiger te begrijpen, dan wanneer ik een droog artikel moet lezen."
- "Ik ben een beelddenker, ik leer het liefst vanuit mindmaps en waarin leerstof ook in kleuren wordt ingedeeld (rood voor jaartallen, geel voor wetenschappers)."
- 1. door te doen – 2. door te kijken – 3. door te bespreken – 4. door te lezen
- "Beeld werkt vaak beter dan literatuur."

Deze antwoorden wijzen erop dat deze deelnemers beeldend zijn ingesteld en daarmee in aanmerking komen voor de stempel 'beelddenker'. Deze mensen weten van zichzelf dat ze in beelden denken en op die manier leren. Dat zij een voorkeur hebben voor het theatercollege boven wetenschappelijke artikelen is dan ook geen bijzonderheid. Het kan natuurlijk ook zijn dat er meer beelddenkers bij het theatercollege aanwezig waren, maar dat zij het niet van zichzelf weten.

6. Samenvatting

In het theoretische kader heb ik uitgelegd hoe beelddenkers van begripsdenkers verschillen en waarom theater als presentatievorm geschikt is om kennis aan de beelddenkers over te brengen.

Vervolgens heb ik uiteen gezet wat het onderzoeksproject 'theatercollege' inhoudt, hoe het georganiseerd en verlopen is. De methode om tot onderzoeksresultaten te komen was een vragenlijst waarmee de informatie over het theatercollege ingewonnen kon worden.

Met deze bachelorthesis wilde ik antwoord geven op de volgende vraag:

- Is theatercollege een geschikte presentatievorm om taalwetenschappelijke kennis aan de beelddenkers op de universiteit toegankelijker te presenteren?

Helaas is daar geen eenduidig antwoord op te geven.

Uit de resultatenbespreking kwam naar voren dat de deelnemers aan het theatercollege tot de wetenschappelijke kennis ook op een andere manier willen komen dan alleen via artikelen.

Het onderzoek toont wel aan dat de kennisoverdracht via het theatercollege mogelijk is.

Daarnaast is gebleken dat de deelnemers voor een groot deel voorkeur hebben voor het theatercollege boven het lezen van wetenschappelijke artikelen. Wetenschappelijke artikelen vereisen met name begripsdenken en het theatercollege het beelddenken. Theatercollege zou als variatie kunnen dienen in de kennisoverdracht die ook voor beelddenkers geschikt is.

Aan de hand van de antwoorden uit de vragenlijst zijn er duidelijke aanwijzingen dat er beelddenkers tijdens het theatercollege aanwezig waren. Ze vermeldden zelf dat ze of beeldend zijn ingesteld of het liefst met beelden leren. Zij hebben ook aangegeven een voorkeur voor het theatercollege te hebben.

Daarmee zou je kunnen stellen dat het theatercollege daadwerkelijk een geschikte presentatievorm is om taalwetenschappelijke kennis aan de beelddenkers op de universiteit toegankelijker te presenteren. Echter zijn de omstandigheden en de resultaten niet genoeg om dat te kunnen concluderen.

7. Discussie

7.1 Beperkingen van het onderzoek & ideeën voor het vervolgonderzoek

Ten eerste is het lastig om überhaupt te achterhalen of iemand een beelddenker is of niet, en welke criteria daarvoor gebruikt moeten worden. Daarnaast speelt zelfbewustzijn van mensen ook een rol. Als mensen van zichzelf niet weten hoe ze denken en leren, wordt het nog moeilijker om hun denkstijl te achterhalen. Er vindt al veel onderzoek plaats rondom dit thema en het kan onderzocht blijven worden.

In dit onderzoek zijn vooral de bevindingen over het theatercollege verwerkt zonder het ergens mee te vergelijken. Het zou optimaler zijn geweest wanneer er twee groepen proefpersonen zouden zijn vergeleken. De eerste groep zou dan het theatercollege bijwonen en de tweede groep zou wetenschappelijke artikelen lezen. Het zou dan ook mooi zijn als er meer proefpersonen mee zouden doen met de steekproef zodat conclusies beter onderbouwd zouden kunnen worden, en er meer zekerheid zou zijn om tot significante uitkomsten te komen.

Aan dit onderzoek deden geen willekeurige proefpersonen mee, maar het waren bekenden en vrienden. Daardoor worden de resultaten beïnvloed.

De vragenlijst kon beter uitgedacht worden aangezien niet alles daaruit voor dit onderzoek bruikbaar was. Daarnaast kunnen sommige vragen in twijfel getrokken worden, zoals de vraag over hoe men het liefste leert. Is ‘het liefst leren’ ook meteen ‘het best’? Daar zou over gefilosofeerd kunnen worden.

In het tweede gedeelte van de vragenlijst moesten de stellingen met één cijfer voorzien worden, terwijl er gevraagd werd of men twee zaken met één cijfer wilde aangeven, namelijk of de stellingen behandeld én begrepen zijn. Als iets behandeld is, hoeft het nog niet begrepen te zijn. Daarom valt er bijvoorbeeld niet te concluderen in hoeverre de stof werkelijk begrepen is.

Voor een betere wetenschappelijke onderbouwing zou ik dieper op het onderwijskundige thema hebben moeten ingaan. Daarvoor ontbrak de tijd in het kader van een BA-scriptie. Maar ik heb via mijn begeleiding wel geleerd wat ik beter had kunnen doen.

Daarnaast vereist het lesgeven een bepaalde didactische vaardigheid die ik nog niet voldoende ontwikkeld heb. Voor het theatercollege heb ik de rol van de docent op me genomen, maar dat betekent niet dat ik die rol naar behoren heb vervuld. Met een vakkundige docent zou de desbetreffende kennis een stuk doelgerichter overgebracht zijn. Het tempo van het college kon ook sneller.

Gezien de korte tijd en omstandigheden is het alsnog gelukt om het project van de grond te krijgen. Als er meer tijd zou zijn, zouden er betere voorbereidingen getroffen kunnen worden.

7.2 De vruchten van het onderzoek

De acteurs leren ook van theater. Met behulp van theater leren mensen spontaan op elkaar te reageren als een personage tegen een personage waarmee de spelers met elkaar verbonden raken in de tijd, ruimte en situatie van het moment (Wolf , 1992). Daarnaast leren de spelers ook voor een publiek te staan, het publiek moet overtuigd worden. Daarmee wordt iedere uitvoering een experiment waarin de acteurs leren wat wel werkt en wat niet (Wolf, 1992).

Voor het dagelijks leven betekent het dat theater mensen helpt om flexibeler met hun omgeving om te gaan en om voor een groter publiek te staan. De uitkomsten van het onderzoeksproject zijn daar ook een bewijs voor. De drie acteurs, die meegewerkt hebben aan het theatercollege, hebben een korte vragenlijst ingevuld, zie bijlage 5, waaruit het volgende is gebleken:

Alle drie de acteurs geven aan dat ze een beter beeld hebben gekregen van de taalwetenschap en zijn theorieën. Twee van de drie geven aan hun presentatievaardigheid te hebben verbeterd. Daarnaast zijn er ook andere inzichten tijdens dit project opgedaan, zoals bewuster worden van andermans emoties, kennismaking met theater en dat informatie overbrengen niet eenvoudig is.

Daarnaast heb ik door het theatercollege te organiseren zelf aan den lijve ondervonden hoe zo'n proces tot stand gebracht moet worden en hoe het verloopt. Deze ervaring neem ik mee om het later daadwerkelijk toe te kunnen passen.

Ik heb al contact gehad met docent Floris van den Berg om bij zijn cursus 'De Microscoop en De Olifant' enkele theatercolleges te organiseren. Op deze manier kan ik mijn onderzoek voortzetten en iets betekenen voor het onderwijs. Mijn streven was dat er meer rekening gehouden zou worden met de beelddenkers op de universiteit. Daar wil ik persoonlijk een bijdrage aan leveren.

Literatuurlijst

Ayçiçeği, A. & Harris, C.L. (2004). Bilinguals' recall and recognition of emotion words. *Cognition and Emotion, 2004, 18 (7),* 977-987. Verkregen van http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02699930341000301#.VRvNve-JgaI

González, A.M. (2012). *Emotional Culture and the Role of Emotions in Cultural Analysis,* 1-13. Verkregen op 12 april 2014 van https://www.ashgate.com/pdf/SamplePages/Emotions-and-Cultural-Analysis-Intro.pdf

Jackson, T. (1993). *Learning through theatre: new perspectives on theatre in education*. London: Routledge

Kaldeway, J. (2007). Leerstijlen, dan wel denkstijlen als uitgangspunt voor vakdidactische ontwikkeling, *Levende talen tijdschrift,*12-19.

Kirschner, P. & Van Merrienboer, J. (2013). De onzin van leerstijlen, *Vantwaalftotachttien,* 23-24

Lindquist, K.A., Feldman Barret L., Bliss-Moreau E. & Russel J.A. (2006). Language and the Perception of Emotion. *Emotion 2006, Vol. 6, No. 1,* 125-139. Verkregen op 13 april 2014 van https://www2.bc.edu/~russeljm/publications/Lindquist%20et%20al%202006.pdf

Pavlenko A. (2008). Emotion and emotion-laden words in the bilingual lexicon. *Bilingualism: Language and Cognition 11 (2), 2008,* 147-164. Verkregen op 13 april 2014 van http://astro.temple.edu/~apavlenk/pdf/BLC_2008.pdf

Sarter, H. (2012). Languages and Emotions. Verkregen op 12 april 2014 van http://www.academia.edu/897678/Languages_and_Emotions_2012_

Wolf, S.A. (1992). Learning to act/acting to learn : language and learning in the theatre of the classroom, *Proefschrift Stanford, Stanford University*.

Bijlage 1. Leerpunten

Leerpunten uit scène 1

Leidende vraag: Wat is emotie en hoe hangt het samen met taal?

Inhoudelijk
In deze inleidende scène wordt de link gelegd tussen taal en emotie. De basisemoties worden geïntroduceerd. Vaak worden er verschillend met emoties omgegaan, dat hangt van de taal, cultuur en tijd waarin we leven af, terwijl emoties wel universeel zijn.

Basaal gezegd zijn emoties persoonlijke ervaringen die zich op drie niveaus voordoen: ten eerste zijn het lichamelijke veranderingen, zoals stijging van adrenaline of lagere bloeddruk. Ten tweede zijn het psychische toestanden. Ten derde brengen emoties gedrag teweeg.

In iedere cultuur, zelfs groep, uit men emoties op zijn eigen manier. Als wij onze eerste taal leren, leren we *automatisch* hoe we ons emotioneel in deze taal kunnen uitdrukken. De taal maakt een groot deel uit van onze identiteit en persoonlijke ontwikkeling. Als je een vreemde taal leert is het belangrijk om aandacht te besteden aan emoties. Je moet in staat zijn (en willen zijn) om de situatie te kunnen lezen: verbaal, non-verbaal, para-verbaal en de emotionele reacties op deze drie. Het is een individuele ervaring, of zelfs keuze, om zich aan de andere taal aan te passen (of niet) en aan de linguïstische & culturele aspecten ervan. Het dilemma gaat over persoonlijke identiteit versus juiste gebruik van de andere taal.

Leerpunten uit scène 2

Leidende vraag: Wat is het belang van emotionele intelligentie voor een betere communicatie tussen docenten en studenten?

Lesgeven kan vergeleken worden met ‘een emotioneel ping-pong spel’ waar de docent bewust van moet zijn. Emotie en motivatie staan met elkaar in verband. Sommige emoties brengen motivatie teweeg, andere niet. Motivatiestrategie van de leraar hoeft niet aan te sluiten bij de leerlingen. Het is belangrijk om bewust te zijn van de gemoedstoestand van de leerlingen. Emoties kunnen lezen is een vaardigheid die men in de wetenschap emotionele intelligentie noemt.

Emotionele intelligentie is gebaseerd op een nauwe en essentiële relatie tussen emotie en verstand. Onze beslissingen zijn gebaseerd op beide: verstand kan de emotie leiden en bijstellen, maar kan ook door de emotie geleid en bijgesteld worden. Ook al is het lesgeven een intellectuele uitdaging, het is ook vol emotioneel drama. Docent kan goede intenties hebben, maar als het niet tot de juiste resultaat leidt is het frustrerend, zowel voor docent als studenten. Interculturele verschillen in het taalgebruik zijn nauw verbonden met emoties. Zo kan een compliment van de docent als ‘Niet slecht!’ door iemand met een andere taalachtergrond verkeerd opgevat worden als ‘Niet slecht, maar kon beter!’.

Het is belangrijk dat docenten en ook studenten acht slaan op deze emotionele verschillen en hun emotionele intelligentie blijven ontwikkelen.

Leerpunten scène 3

Leidende vraag: Inleiding Linguïstische Relativiteitstheorie, hoe wordt de perceptie van emotie beïnvloed door taal?

In een vreemde taal worden emoties op een eigen manier geuit. Dat kan gepaard gaan met aanraken, luide stem, uitvergrote emoties, intens contact. Eenmaal in een andere cultuur beland, valt het op dat mensen daar anders mee omgaan. Dat leidt vaak tot miscommunicatie en frustratie.

We hebben niet per se taal nodig om emotie waar te nemen, denk hierbij aan gezichtsuitdrukkingen, houding, geluiden. Echter zorgt de taal er wel voor hoe iemand emoties in een ander waarneemt.

Volgens de Linguïstische Relativiteitstheorie bepaalt de taal hoe mensen de realiteit zien en ervaren. Zo zorgt de taal ervoor dat we kleuren onderverdelen in specifieke kleuren-categorieën. In verschillende talen worden kleuren op verschillende manieren geordend. Zo heb je in het Russisch bijvoorbeeld een aparte kleur 'goluboy', wat in het Nederlands licht blauw betekent, alsof het slechts een lichtere vorm van blauw is en geen aparte kleur.

Als we naar het waarnemen van emoties kijken dan heeft de taal ook invloed op het creëren van denkbeelden over emotie. Verschillende culturen onderverdelen emoties in verschillende categorieën. Cultuur bepaalt hoe we emoties waarnemen in anderen. In sommige talen/culturen wordt met jaloezie bepaald respect uitgedrukt, terwijl in andere culturen jaloezie een negatieve emotie waarbij je de ander iets niet gunt.

Leerpunten scène 4

Leidende vraag: Hoe kun je wetenschappelijk bewijzen dat de perceptie van emotie beïnvloed wordt door taal?

Men krijgt een versimpelde versie van het experiment te zien waarmee aangetoond wordt dat perceptie van emotie afhankelijk is van taal. Het doel van het onderzoek is om te kijken in welke mate de (emotie)taal direct invloed heeft op de waarneming van emoties in andere mensen.

De techniek die toegepast is om de toegang tot taal te manipuleren heet 'semantic satiation'. Daarmee kon er naar de effecten op emotie-waarneming gekeken worden.

In 'semantic satiation'-experiment herhaalt de proefpersoon de woorden die ze op het scherm ziet hard op, soms drie keer en soms dertig keer. Daarna krijgt ze een object (een gezicht met een emotie) te zien en moet ze beoordelen of het woord en het object bij elkaar aansluiten of niet.
Het 30x herhalen van een woord leidt tot een tijdelijke afname van de toegankelijkheid van de woordbetekenis. Met andere woorden zorgt het voor semantische oververzadiging. Aangezien woorden verbonden zijn met hun betekenis, wordt het oordeel over het desbetreffende woord belemmerd als deze connectie tijdelijk vervaagt. Daarom is 'semantic satiation' geschikt om te testen of de perceptie van emotie afhankelijk is van de emotietaal.

Als de waarneming van emotie beïnvloed wordt door taal, dan zal het voor de proefpersonen moeilijker zijn om de emotie in anderen te herkennen wanneer het desbetreffende emotiewoord tijdelijk minder toegankelijk is.

Als 'semantic satiation' het moeilijker maakt om te oordelen, dan zal de reactietijd langer zijn of de nauwkeurigheid minder. Het duurt dus langer voordat de proefpersoon reageert nadat ze het emotiewoord 30x heeft herhaald of de antwoorden zijn minder nauwkeurig.

De proefpersonen blijken significant langzamer/minder nauwkeurig te zijn in hun oordelen over emotiewaarneming na 30x herhalen van het emotiewoord dan na 3x herhalen. Dat betekent dat 'semantic satiation' van het emotiewoord de perceptie van emotie in de weg staat, wat weer betekent dat de taal het waarnemen van emotie beïnvloedt. Het vormt een bewijs voor de Linguïstische Relativiteitstheorie.

Bijlage 2. Script

Scene 1 - ‘Les over emotie’ ----------

Lerares – Saskia
Leerling Tom – Alwin
Leerling Mia – Iris

De bel gaat, leerlingen komen het lokaal binnen en gaan zitten.

Lerares: Vandaag gaan we het hebben over de relatie tussen taal en emotie. *Kijkt leerlingen aan.* Wat weten jullie over emoties?

Mia & Tom zijn even stil, weten even niets te zeggen en beginnen random emoties op te noemen, lerares luistert aandachtig en geeft ze de tijd.

Mia: Boosheid, woede, vreugde, nieuwsgierigheid…

Tom: Liefde…. *Kijkt verliefd Mia aan.*

Mia: Verbazing, angst, verdriet, afkeer…

Tom: *Onderbreekt & schreeuwt uit:* Plezier!

Mia: *Kijkend naar Tom.* Irritatie…? *Licht in gedachten bezonken & met een wenkbrauw omhoog zegt Mia twijfelend.* Vertrouwen?!

Lerares: Ja, vertrouwen is zeker een emotie. Dit zijn zo een beetje de bekendste basisemoties. Er zijn veel modellen en theorieën hierover, iedereen ordent de emoties net iets anders.

Mia: Zijn emoties niet universeel dan? Ik bedoel, iederéén voelt toch iets…

Lerares: Emoties zijn inderdaad universeel. Echter hoe men met emoties ómgaat, verschilt per cultuur, **taal**, de tijd waarin men leeft… In de geschiedenis hebben veel filosofen het concept 'emotie' bestudeerd. Vaak werd het gezien als de tegenhanger van het verstand. Immanuel Kant vergeleek zelfs emoties met mentale ziektes. Moet je nagaan! Darwin was een van de eerste wetenschappers die vanuit een andere hoek naar emoties keek. Zo beschreef hij bijvoorbeeld angst als een noodzakelijke emotie om te kunnen overleven.

Lerares: *Doet alsof ze iets in de verte ziet, Mia & Tom draaien om en kijken mee, lerares komt stilletjes dichterbij*. Boe!

Mia & Tom schrikken & lachen erom.

Tom: *Tegen lerares.* Maar wat is een emotie nou precies…? Ik snap het eigenlijk niet.

Mia: *Tegen Tom.* Nou, kijk. Als ik erg emotioneel ben dan voel ik het. Dan klopt mijn hart sneller. Dan denk ik allemaal gekke dingen. ‘Oh mijn God’, ‘dit en dat’, ‘wat moet ik doen?’. Aaah! *Mia neemt even pauze om te voelen en kijkt bedachtzaam*. En meestal als ik

me zo voel dan doe ik dingen die ik anders niet had gedaan… Dan handel ik zonder erbij na te denken. *korte pauze* Niet altijd even handig, haha!

Tom blijft Mia aankijken met een open mond, het kwartje is duidelijk niet gevallen.

Lerares: *Vooral tegen Tom.* Basaal gezegd zijn emoties persoonlijke ervaringen die zich op drie niveaus voordoen: ten eerste zijn het *lichamelijke* veranderingen, zoals stijging van adrenaline (*Kijkt Mia even aan.*) of lagere bloeddruk. Je merkt het aan je lichaam. *korte pauze* Ten tweede zijn het psychische toestanden. Als je bijvoorbeeld boos bent sta je anders in het leven dan als je verliefd bent. Hoe gedraag jij je bijvoorbeeld als je verliefd bent Tom?

Tom: *denkt even na* Nou, zo. *Hij komt dichter bij Mia zitten en kijkt verlegen andere kant op*.

Lerares: *Glimlacht*. Ten derde brengen emoties gedrag teweeg. Het zet je aan tot actie. *Neemt even pauze en kijkt leerlingen aan.* Emotie is een complex fenomeen hé. Het is niet echt iets wat je vast kan grijpen. *Tegen Tom:* Heb je nu wel een beter beeld van emotie?

Tom: Ehm… Nou.. Ik snap wel ongeveer wat het is, maar ik snap niet waarom we het hier over hebben *Zegt Tom met een wenkbrauw omhoog. Mia kijkt Tom aan en knikt*.

Lerares: Aha. *Lerares buigt haar hoofd een beetje, zit aan haar denkbeeldige baard en neemt een diepe adem*. Welke talen wilden jullie ook al weer leren?

Mia & Tom praten door elkaar heen.

Mia: *Telt op haar vingers.* Chinees, Italiaans, Roemeens, Hindi

Tom: Ehm.. Frans, Duits, Limburgs

Lerares: OK. *Tegen Mia.* Jij wilt dus Chinees leren hé. Straks als je de taal spreekt, dan ga je ook je emoties in die taal uiten, net zoals je dat in je moedertaal doet. *Denkt even na*. Mia, hoe uit je bijvoorbeeld je emotie als je boos bent?

Mia: Pfoe.. Weet ik even niet.

Tom: Kom op. Je weet het best.

Mia: Nee, weet ik even niet.

Tom: *Duwt haar in haar schouder.* Jawel joch.

Mia: Doe nou niet. Laat me gewoon even nadenken.

Tom: *Lacht.* Je weet het niet. Je weet het niet.

Mia: Kappen!

Tom: Na na na naaaa na, na na na naaaa na. Je weet het niet, je weet het niet!

Mia: HOU JE BEK!!!

Mia kijkt Tom boos aan, lerares kijkt tevreden toe.

Lerares: Volgens mij is dit precíes hoe je je emotie uit als je boos bent Mia. Kan dat?

Tom: *Lacht.* Graag gedaan!

Lerares: Jij wilde Chinees leren. Denk je dat Chinezen hun emoties op deze manier uiten?

Mia denk even na en schudt 'nee'.

Lerares: Precies. Weet je hoe dat komt?

Tom: *Kijkt lerares aan en spreekt langzaam, alsof hij het nog net niet helemaal zeker weet.* In iedere cultuur uit men emoties op zijn eigen manier.

Lerares: Precies. Sterker nog, in iedere **groep** uit men emoties op zijn eigen manier. Je kan in één land wonen, dezelfde taal spreken maar toch anders je emoties uiten.

Mia: Ik heb daar nog nooit zo bij stil gestaan, dat het zo erg van elkaar kan verschillen. *Probeert het te begrijpen.* Het lijkt wel of het uiten van emoties ook iets heel individueels is.

Lerares: **Als wij onze eerste taal leren, leren we *automatisch* hoe we ons emotioneel in deze taal kunnen uitdrukken. De taal maakt een groot deel uit van onze identiteit en persoonlijke ontwikkeling.**

Mia: Ik zit alleen even te denken hé. Als ik Chinees wil leren, dan leer ik hoe ik het moet schrijven, spreken, wat de woorden betekenen… maar hoe weet ik dan hoe mensen daar hun emoties uiten?

Lerares: *Kijkt heel tevreden.* Dat moet je ook leren. Juist daarom is het heel belangrijk om aandacht te besteden aan emoties als je een vreemde taal leert. **In andere talen uiten mensen hun emoties nou eenmaal anders.**

De bel gaat, de les is afgelopen.

Scene 2 - ‘Emotionele intelligentie’ ----------

Mvr. Janssen – Iris
Ulbrecht – Alwin
Elektra – Saskia

Daniel leidt deze scène in.

Mvr. Janssen, Ulbrecht & Elektra komen één voor één binnen.

Daniel: *Mvr. Janssen komt binnen.* Dit is Mevrouw Janssen. Zij geeft les in NT2, Nederlands als tweede taal. Deze lessen zijn speciaal bedoeld voor leerlingen die achterlopen met het Nederlands.
Ulbrecht komt binnen. Dit is Ulbrecht. Zijn moedertaal is Duits en hij woont nu met zijn ouders twee jaar in Nederland.
Elektra komt binnen. Dit is Elektra. Zij is wel in Nederland geboren maar heeft Grieks als moedertaal. Thuis met haar ouders en in haar omgeving praatte ze vooral Grieks, waardoor haar Nederlands zich minder goed heeft kunnen ontwikkelen.

Mvr. Janssen: *licht ongeduldig* Ok, en als we nou het werkwoord ‘kopen’ nemen. Wat is hier het voltooid deelwoord van?

Elektra kijkt verveeld andere kant op, Ulbrecht kijkt zenuwachtig voor zich, ze geven geen antwoord.

Mvr. Janssen: Nou? Ik weet zeker dat jullie het weten. Het is echt héél makkelijk. *stilte* Een makkie! Kom op. Je kan het!

Het blijft stil, Elektra zucht, Ulbrecht kijkt Mevrouw Janssen aan, maar durft eigenlijk niets te zeggen. Mevrouw Janssen begint geïrriteerd te worden, ze kijkt een tijd lang haar leerlingen aan.

Mvr. Janssen: *Doet een poging tot een peptalk.* Als jullie de Nederlandse taal willen leren, moeten jullie daar ook iets voor doen. Het gaat heus niet vanzelf. Jullie moeten nog een hoop leren.

Elektra rolt met haar ogen en kijkt weer weg, Ulbrecht begint onrustig te worden.

Mvr. Janssen: *met haar armen over elkaar* Ulbrecht, wat is het voltooid deelwoord van ‘liggen’?

Elektra is aan het tekenen.

Ulbrecht: *praat langzaam en met een hoge stem* Fol**g**ensch may is get… *kijkt naar beneden* ‘**g**ele**g**en’?

Mvr. Janssen: *vrolijk* Niet slecht! En van het werkwoord ‘legen’?

Elektra blijft tekenen, Ulbrecht probeert zich netjes te gedragen, maar is ondertussen nerveus en wil geen antwoord geven.

Mvr. Janssen: Weet jij het Elektra? *Elektra zwijgt.*

Mvr. Janssen: *na een stilte* Wat mankeert jullie?! Waarom kun je niet normaal een antwoord geven?!! Ik sta hier toch niet voor jan lul!

De scène wordt onderbroken, alledrie worden door Daniel uitgenodigd om naast elkaar plaats te nemen.

Daniel: *tegen publiek* Wat is jullie opgevallen? Wat kan er aan de hand zijn?

Interactie met het publiek. Mensen geven hun mening, delen wat ze is opgevallen. De scène wordt weer opgepakt met Daniel als 'journalist'

Daniel: Laten we het aan henzelf vragen. Mevrouw Janssen, waarom raakte u gefrustreerd?

Mvr. Janssen: Nou, wat denk je zelf? Die lui zijn zo ongemotiveerd als ik weet niet wat. Ik wil ze wel het Nederlands leren, maar zij moeten dat zelf ook willen.

Daniel: Elektra, waarom heb je geen woord gezegd tijdens te les ?

Elektra: Pff! Als er iets zou zijn om een antwoord op te geven. Ik weet heus wel dat het voltooid deelwoord van 'kopen' 'gekocht' is. Kon het niet nóg makkelijker?! *Mvr. Janssen luistert met een open mond.* Ik ben echt niet dom ofzo.

Daniel: Auch. Heeft u hier iets op te zeggen Mevrouw Janssen?

Mvr. Janssen zegt niks en staart een beetje voor zich.

Elektra: *maakt het nog even af* En dan nog zeggen 'Je kan het! Het is een makkie!'. Sorry hoor.

Daniel: Ulbrecht, wist jij dat het voltooid deelwoord van 'kopen' 'gekocht' was?

Ulbrecht: Jah.

Daniel: En waarom heb jij niks gezegd?

Ulbrecht: *met schaamte* Het leek me erg gênant om zo'n makkelijke fraa**g** fout te beantworten. Ik bedoel, het is oké om moeilijke vragen fout te beantwoorden, maar zoelke..

Daniel: Mevrouw Janssen, wat probeerde u te bereiken met de kreten als 'Je kan het, het is een makkie!'?

Mvr. Janssen: Ze gaven geen antwoord op mijn vraag, dus wilde ik ze motiveren..

Daniel: En wat vindt u nu van deze motivatiestrategie?

Mvr. Janssen: *kattig* Blijkbaar werkt het niet hé.

Daniel is door de opmerking even van zijn à propos gebracht.

Daniel: *tegen Ulbrecht* Hoe hebben jullie verder de les ervaren?

Ulbrecht: Ik schnap nicht, warom ik het 'niet schlecht' heb gedaan. Het antwoort 'gelegen' was doch '**g**oet'?

Daniel: Aha, Mevrouw Janssen, kunt u antwoord geven op deze vraag?

Mvr. Janssen: Nou ja zeg, krijgt ie een complimentje, is het nog niet goed. Daag.

Daniel: Ulbrecht, volgens mij bedoelt Mevrouw Janssen dat 'niet slecht' gewoon een compliment was. Je had het dus goed gedaan.

Ulbrecht: Ooh. Dat wust ik niet.

Mvr. Janssen: Nou ja.. Ik kan het toch niet ruiken?

Daniel: Nee Mevrouw Janssen, ruiken kunt u het inderdaad niet. Maar misschien had u het kunnen zien. Als u opmerkzaam genoeg was geweest, had u opgemerkt dat Ulbrecht zich al vanaf het begin niet op zijn gemak voelde. Heeft u geprobeerd iets te doen om hem wel op zijn gemak te stellen?

Mvr. Janssen zit met een mond vol tanden.

Daniel: Elektra, wil jij nog iets kwijt?

Elektra: *denkt even na* Ik weet nog dat ik bijna het lokaal uit wilde rennen toen Mevrouw Janssen begon over.. 'Je moet er wel iets voor doen hé, er is nog een hoop te leren'. *steekt haar tong uit* Ik kon het echt niet langer aanhoren.

Daniel: Ulbrecht, vond jij dat ook?

Ulbrecht: Ik vand het meer deprimerend dat ik nog zoveel moest doen. Maakt niet uit wat ik doe, ik zal altijd schlecht Nederlands blijven sprechen… So voelde het.

Mvr. Janssen: Nah, Ulbrecht. Dat is niet waar. Ik wist niet dat jij het zo persoonlijk nam.

Daniel: Hmm.. Mevrouw Janssen, wilt u het laatste woord doen?

Mvr. Janssen: Ja, ik was totaal niet bewust van de gemoedstoestand van mijn leerlingen. Daarom kon ik er ook niet op inspelen tijdens de les. En raakte iedereen gefrustreerd. Ja… Emoties kunnen lezen is toch erg belangrijk.

Daniel: Deze vaardigheid noemt men in de wetenschap emotionele intelligentie.

Scène 3 - 'Nieuwkomer' ----------

Hesa – Iris
Vriend van Hesa – Alwin
Vriendin van Hesa – Saskia

Henk – Alwin
Dorien – Saskia

Deel 1.

Hesa is haar backpack aan het pakken. Ze gaat studeren in Nederland en moet daarvoor haar thuis achterlaten. Haar twee vrienden komen bij haar op bezoek. Hesa merkt ze niet meteen op. Terwijl ze binnenkomen praten in een vreemde taal, mompeltaal. Ze vertellen aan elkaar een boeiend verhaal totdat ze Hesa haar tas zien pakken, daarna staan ze stil. Als ze hen ziet, stopt ze met pakken, staat ze op, geeft ze een zoen en begint ook heel enthousiast een verhaal te vertellen. Ze zwaait met haar armen, wijst naar haar kleren, trekt gekke bekken, raakt haar vrienden aan. Haar vrienden lachen heel hard mee en verbazen zich. Op een gegeven moment valt er stilte. Vriendin wordt langzaam erg verdrietig, draait zich om en begint te huilen. Vriend blijft voor zich staren. Hesa blijft even staan en loopt daarna naar haar tas. Terwijl haar vrienden haar aankijken, doet ze haar tas dicht. Ze loopt naar haar vrienden en geeft ze een knuffel. Ze nemen afscheid van elkaar en haar vrienden vertrekken in bittere stilte. Hesa staat even stil. Plotseling is ze er klaar voor, doet haar tas op en loopt met een zelfverzekerde houding weg.

Deel 2.

Henk verschijnt op het toneel. Hij neemt een plek achter een tafel en begint serieus te lezen. Hesa komt binnen en wordt erg blij als ze Henk ziet. Ze stormt op hem af.

Hesa: Haaaaaaaaaaaaaaaaaai. *Geeft Henk een zoen, Henk schrikt er een beetje van en gaat door met lezen.* Ik ben Hesa! Wat leuk je te leren kennen! Je kan zich niet voorstellen hoe spannend ik het vind om hier te zijn. Alles is zo anders hier. Ik moet echt wennen. Mensen lijken zich hier zo anders te gedragen. En de kleren die ze dragen haha *Ze pakt Henk zijn kleren vast en bekijkt het.* Echt een wéreld van verschil met waar ík vandaan kom. Ja… ik mis mijn vrienden. Ze zijn zó leuk! Maar jij bent ook leuk! Ik verheug me er wel op om hier komende vier jaar te gaan studeren. Eens even wat anders haha, kan geen kwaad toch?

Henk: Ik ben aan het lezen. Zie je dat niet? *Zegt hij hard en onverschillig, en gaat door met lezen.*

Hesa weet niet wat haar overkomt, kijkt een beetje moeilijk. Op dat moment komt Dorien binnen. Ze loopt naar Henk toe en gaat naast hem zitten, kijkt Hesa niet aan.

Dorien: *tegen Henk* Hee.

Henk: Hee.

Ze kijken elkaar niet aan, Dorien gaat ook lezen. Hesa kijkt ze aan en snapt niet wat er gebeurt. Het is een tijdje stil. Hesa voelt zich een beetje down… De telefoon van Dorien gaat.

Dorien: Hee, ja weet ik.. *even stil* oké. Ik moet nu verder. Spreek je snel weer. *Laat haar telefoon op tafel liggen.*

Henk: *tegen Dorien* Heb je een nieuwe bloes?

Dorien: Mooie hé

Henk: Mooie kleur blauw

Hesa: *verontwaardigd* Nee, dit ís geen blauw. Dit is.. Ehm. Hoe heet dit nou toch in het Nederlands? *denkt na*

Henk: *tegen Dorien* Licht blauw?!

Dorien & Henk barsten in lachen uit. Hesa voelt zich uitgelachen en niet op haar gemak.

Hesa: *vriendelijk raakt ze Henk aan* Nee vriend, dit ís geen blauw.

Henk: *boos* Ik bén je vriend niet. Raak me niet aan. Doe even normaal.

Henk gaat door met lezen. Hesa staat weer met open mond. Dorien kijkt dit even aan en begint tegen Henk te praten.

Dorien: Ik was laatst weer in Frankrijk hé. In het Zuiden, aan het strand enzo. Je weet wel. En weet je, ik spreek eigenlijk super goed Frans. *Hesa begint met verwondering te kijken.* Ik kan me daar verstaanbaar maken, en mensen begrijpen wat ik zeg en vinden me zelfs grappig! Hoe leuk! *Ze mompelt wat Franse woorden.*

Hesa: Wat mooi! Ik ben zo **jaloers!**

Dorien & Henk kijken Hesa met een vraagteken aan.

Hesa: *blij* Ja, écht! Ik ben écht jaloers.

Henk: Jaloers? *schuift zijn boek iets weg van Hesa*

Dorien: Jaloers?! *stopt haar telefoon weg en schudt haar hoofd. Henk & Dorien kijken elkaar ongemakkelijk aan en gaan verder met lezen.*

Hesa praat in zichzelf met haar mond open, alsof ze tegen God praat, ze smeekt om begrip.

Door interactie met het publiek worden de twee mogelijke einden laten zien. Daniel vraagt aan het publiek wat ze willen zien alsof ze keuze hebben.

Daniel: Hesa staat voor een keuze. Of ze blijft bij haar principes óf ze past zich aan haar nieuwe omgeving aan? Het is geen makkelijke keuze. Wat zien jullie Hesa het liefst doen?

Publiek: Principes! Aanpassen!

Daniel: Aanpassen? Ok.

Hesa gaat door met smeken. Wordt op een gegeven moment rustig, pakt haar tas erbij. Pakt een boek en gaat ook rustig lezen.

Daniel: Wat had ze nou gedaan als ze wel bij haar principes was gebleven? Ik ben benieuwd.

Hesa kan zich niet concentreren voor het lezen. Ze slaat het boek hard dicht en staat op.

Hesa: *pakt de blauwe bloes van Dorien vast en schreeuwt:* DIT IS GEEN BLAUW!! *Pakt haar spullen en loopt boos weg*

Nu zijn het Dorien & Henk die met hun bek vol tanden staan.

Scene 4 - ‘Experiment’ ----------

Wetenschapper Alwin
Instructeur Saskia
Proefpersoon Iris

De instructeur bereidt het experiment voor. De wetenschapper staat in de buurt enthousiast in zijn handen te wrijven, hij kan niet wachten.

Receptiebel Wetenschapper freeze

De proefpersoon komt binnen.

Instructeur: Fijn dat je er bent. Ga zitten.

Proefpersoon: *als een nerd* Waar gaat het experiment over?

Instructeur: Ehm…

Receptiebel Proefpersoon freeze

Instructeur: *tegen Wetenschapper, licht in paniek* Wat moet ik nu doen?! Ze vraagt waar het experiment over gaat?!

Wetenschapper: Rustig. Zeg dat het gaat over spraakproductie. En geef haar de eerste instructies.

Receptiebel Instructeur freeze

Wetenschapper: *tegen het publiek* Daar gaat het experiment natuurlijk helemáál niet over, het gaat over **de perceptie van emotie**, hoe je de emotie in anderen waarneemt zeg maar. Maar ja, als ik dat zeg, dan worden de resultaten beïnvloed. *Spreekt veel met zijn handen.* En dat is schadelijk voor mijn onderzoek!

Receptiebel Wetenschapper freeze

Instructeur: zegt *beleefd tegen de proefpersoon* Het experiment gaat over spraakproductie. *Ze begint het experiment voor te bereiden.* Zo, je ogen 60 cm van het computerscherm. Je mag je linker wijsvinger alvast op toets-1 plaatsen en je rechter wijsvinger op toets-9. Zo meteen verschijnt er een woord op het scherm, die ga je dan hardop zeggen en herhalen, soms drie keer en soms dertig keer.

Proefpersoon: Dertig keer een woord herhalen? Waarom?

Instructeur: Ehm..

Receptiebel Proefpersoon freeze

Instructeur: *tegen wetenschapper, in paniek* Ze vraagt waarom ze een woord dertig keer moet herhalen!! En nu?!

Wetenschapper: Kalm aan. Zeg dat het bij het experiment hoort en dat ze het later te horen krijgt. Leg haar vervolgens uit wat ze moet doen.

Receptiebel Instructeur freeze

Wetenschapper: De jeugd van tegenwoordig. Ongelofelijk, ze worden steeds slimmer. Alles moet je uitleggen. Ik snap het wel hoor. Ik bedoel, dertig keer een woord herhalen is niet niks. En waar dat goed voor is? Jaáah! Kijk. Ik wil graag weten of de perceptie van emotie afhankelijk is van taal. Het eerste wat ik doe is het toepassen van 'semantic satiation', zoals het zo mooi heet in het Engels. Is moeilijk hoor, om technische termen naar het Nederlands te vertalen. Denk bij 'semantic satiation' aan 'oververzadiging van betekenis', en dat bereik je door een woord dertig keer te herhalen. *Kijkt het publiek in*. Het heeft een heel ander effect dan als je een woord slechts drie keer herhaalt. *Wijsvinger in de lucht*.

Receptiebel Wetenschapper freeze

Instructeur: *tegen de proefpersoon* Het is een onderdeel van het experiment. Als je straks je mailadres achterlaat, zullen we jou na het onderzoek over de resultaten van het experiment berichten.

Proefpersoon: Wat moet ik nu doen dan?

Instructeur: *probeert vriendelijk te blijven* Je gaat de woorden hardop zeggen die op het scherm verschijnen. Je herhaalt het net zo vaak dat het verschijnt, dus drie of dertig keer. Deze woorden geven steeds een van de zes emoties weer; geluk, verdriet, verbazing, afkeer, woede of angst. Daarna krijg je een *gezicht* te zien, dat gezicht geeft ook een emotie weer. Jouw taak is om op toets-9 te drukken als het gezicht dezelfde emotie weergeeft als het woord. Als het gezicht en het woord met elkaar niet overeenkomen, dan druk je op toets-1. Nadat je op de toets gedrukt hebt, verschijnt het volgende woord op het scherm. Dan herhaal je dat woord weer. Is dat helder?

Proefpersoon: Ja hoor.

Receptiebel Instructeur & Proefpersoon freeze

Wetenschapper: Afijn. Dan kan het feestje beginnen! MUHAHAHAHAH!

Receptiebel Proefpersoon freeze

Wetenschapper: *tegen de instructeur op een serieuze toon* Verlaat de ruimte. Laten we beginnen. *Doet zijn armen over elkaar heen.*

Receptiebel Wetenschapper freeze

Instructeur: Goed. Dan laat ik je alleen. Als je vragen hebt, roep me maar.
Instructeur loopt de kamer uit, gaat rustig op een stoel zitten.

Proefpersoon: Ok dan.

Er verschijnt 3x het woord ‘geluk’ op het scherm. De proefpersoon zegt het woord hardop. Daarna verschijnt een afbeelding van een blij/gelukkig gezicht. Proefpersoon drukt vrij snel op toets-9. Daarna verschijnt het woord ‘verschijnt op het scherm. Na 15x herhalen…

Receptiebel Proefpersoon & Instructeur freeze

Wetenschapper: Oh wat spannend! De grote vraag is of de taal daadwerkelijk de perceptie van emotie beïnvloed! We zullen er gauw genoeg achter komen!

Receptiebel Wetenschapper freeze

Proefpersoon: Verbazing, verbazing… *nog 13x, waarna een afbeelding van een verbaasd persoon verschijnt. Het duurt een tijd lang voordat de proefpersoon op toets-9 drukt. Uiteindelijk drukt ze. Het gezicht verdwijnt.*

Receptiebel Proefpersoon & Instructeur freeze

Wetenschapper: Heurica! Zagen jullie dat? Na de ‘semantic satiation’ duurde het langer voordat ze op de toets gedrukt had. Dus na 30x herhalen had ze meer tijd nodig om te reageren dan na 3x herhalen. Weten jullie wat dat betekent?! *Hij kijkt vol enthousiasme het publiek in.* Door de ‘semantic satiation’ was de betekenis van het woord ‘verbazing’ tijdelijk minder toegankelijk. Het duurde langer voordat zij de emotie kon herkennen. Dringt het al tot jullie door?! De waarneming van emotie werd beïnvloed door de ‘semantic satiation’. Kunnen jullie me volgen of niet?!

Receptiebel Wetenschapper freeze

Proefpersoon: Ik heb echt geen zin meer. Dit is belachelijk. Ik ga naar huis. *Ze staat op, en begint te lopen terwijl ze de instructeur aankijkt. De instructeur is ook opgestaan en weet niet wat ze moet doen.*

Receptiebel Proefpersoon freeze

Instructeur: De proefpersoon ontsnapt! Wat moeten we doen?!

Wetenschapper: Laat haar. We hebben haar niet langer nodig. Jij mag ook naar huis! MUHAHAHAH! *Instructeur kijkt gechoqueerd.*

Receptiebel Instructeur & Proefpersoon freeze

Wetenschapper: **Ik heb het bewijs voor de Linguïstische Relativiteitstheorie!** Eindelijk! **De taal heeft daadwerkelijk invloed op de perceptie van emotie!**

Receptiebel Iedereen freeze

Bijlage 3. Vragenlijst

VRAGENLIJST – THEATERCOLLEGE 17/18 – 6 – 2014

Algemene vragen:

Ik ben man/vrouw.

Mijn leeftijd is ...

Ik heb afgerond of ik ben bezig met

VMBO/HAVO/VWO/MBO/HBO/UNIVERSITEIT/anders...

Als 'universiteit' gekozen, wat is je specialisatie (discipline, studierichting)?

Taalwetenschap/anders…

Heb je ooit taalwetenschappelijke artikelen gelezen? ja/nee

Heb je ooit wetenschappelijke artikelen gelezen? ja/nee

Zou je op een andere manier tot de kennis uit deze artikelen willen komen? ja/nee

Zou je uit jezelf taalwetenschappelijke artikelen lezen? ja/nee

Vragen naar aanleiding van het theatercollege:

➔ Geef met getallen van 1 t/m 5 of onderstaande punten behandeld en begrepen zijn tijdens het theatercollege. 1 = helemaal wel, 5 = helemaal niet. Zet het getal achter de zin.

1. Emoties zijn zowel lichamelijk, als psychisch, als gedrag.
2. Mensen uit verschillende culturen uiten hun emoties verschillend.
3. Mensen uit verschillende groepen uiten hun emoties verschillend.
4. We leren automatisch onze emoties uiten in onze moedertaal.
5. Motivatiestrategie moet op de juist manier toegepast worden.
6. Als je een vreemde taal wilt leren, is het ook noodzakelijk om aandacht te besteden aan het uiten van emoties in die taal.
7. Het ontwikkelen van emotionele intelligentie is van belang voor de docent.
8. Het ontwikkelen van emotionele intelligentie is van belang voor de student.
9. Ik snap wat er onder emotionele intelligentie verstaan wordt.
10. De taal beïnvloedt de kijk op de wereld.
11. De taal beïnvloedt hoe we de emoties waarnemen.
12. Ik snap wat er onder linguïstische relativiteitstheorie verstaan wordt.

Open vragen:

➔ Antwoord met ‘ja’, ‘nee’ of ‘weet ik niet’ als van toepassing en licht toe.

Zou je liever de taalwetenschappelijke artikelen lezen of zo'n theatercollege over taalwetenschap bijwonen? Waarom?

Zou je uit jezelf naar zo'n theatercollege komen? Waarom?

Zou je vaker zo'n theatercollege willen bijwonen met het doel kennis te verwerven zonder wetenschappelijke artikelen te hoeven lezen? Waarom?

Hoe leer jij het liefst? Hoe vind je dat er op de universiteit geleerd mag worden?

Als je iets zou willen verbeteren aan het theatercollege, wat zou het zijn?

Vind je het belangrijk dat mensen (van buiten universiteit) op de hoogte blijven van (taal)wetenschappelijke artikelen? Hoe vind je hoe het nu is?

Zou dit volgens jou een manier kunnen zijn om aan mensen van buiten de universiteit toch wetenschappelijke kennis over te kunnen dragen?

Bijlage 4. Tabel met normering per stelling voor de vragen over kennisoverdracht.

Stelling / aantal deelnemers	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	1	1	3	3	1	1	1	1	2	5	2	4
2	1	1	2	1	4	2	2	2	3	2	3	3
3	2	1	1	1	1	1	2	2	3	1	2	5
4	1	1	1	2	3	1	1	1	3	2	2	3
5	1	1	1	2	2	1	2	3	2	3	3	2
6	1	1	2	1	2	1	2	2	1	2	3	2
7	1	1	1	5	1	4	3	3	1	1	1	2
8	2	2	3	1	3	1	1	3	2	2	1	2
9	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
10	1	2	2	2	2	1	2	2	2	2	3	2
11	4	1	1	2	2	1	1	3	2	2	4	4
12	3	5	5	4	5	5	4	4	5	5	4	5
13	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1	1	1
14	1	1	3	2	1	2	1	1	1	2	2	1
15	2	1	2	1	5	1	1	2	2	1	2	3
16	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2
17	1	2	3	3	1	3	2	2	2	2	4	1
18	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	3	2
19	1	1	3	4	4	1	1	3	1	1	1	2
20	1	2	4	2	3	1	1	3	1	3	4	3
21	2	1	2	1	3	1	2	1	1	2	1	1
22	1	1	3	2	2	1	1	4	1	1	3	1
23	2	1	1	3	2	1	1	1	1	1	2	3
24	1	1	3	2	1	1	1	3	1	2	4	1
25	2	1	2	5	2	1	2	2	3	4	4	4
26	2	2	2	1	2	1	1	2	2	2	2	4
27	2	1	2	1	2	1	1	2	1	1	2	3
28	1	2	4	2	3	3	2	3	2	1	1	1
Gemiddelde	1,46	1,36	2,18	2,07	2,21	1,5	1,5	2,14	1,79	1,93	2,36	2,43
Standaarddeviatie	0,74	0,83	1,09	1,21	1,2	1,04	0,75	0,93	0,96	1,15	1,13	1,26

Bijlage 5. VRAGENLIJST THEATERCOLLEGE – ACTEURS

Heb je gedurende het project iets geleerd over de taalwetenschap? Wat?

Heb je iets anders geleerd tijdens het project? Wat?

Hoe vond je het verder om op deze manier betrokken te zijn bij het project?

Wat vind je van dit theatercollege?

Heb je nog andere opmerkingen?

Bijlage 6. De uitnodiging voor het theatercollege

UITNODIGING

Theatercollege Taalwetenschappen - Bachelor eindproject

Taalwetenschap. Ja, het zal wel met taal te maken hebben. Maar wat doen die mensen eigenlijk? Hoeveel talen moeten ze leren? Ik bedoel, is daar een hele wetenschap voor nodig?

Deze discipline wordt vaak onderschat. Taalwetenschap doet veel belangrijk onderzoek, onder andere naar taalontwikkeling van allochtone jongeren. Niet onbelangrijk voor Nederland, het Meertalenland. Kijk naar de hedendaagse maatschappij, minimaal twee talen spreken lijkt wel de norm. Het Engels is zo goed als de tweede moedertaal geworden, laat staan al die andere verschillende taalachtergronden. Hoe weten die mensen zich in al die talen uit te drukken?

Zoals het woord 'taalwetenschap' al aangeeft, is het iets dat zich op universitair niveau afspeelt. Wat houdt het precies in? Vooral het lezen van wetenschappelijke artikelen. Deze zijn vaak geschreven in het Engels en niet op de meest begrijpelijke manier. Het vereist veel training en doorzettingsvermogen om het lezen van dit soort artikelen eigen te maken. Denk daarbij ook aan de wetenschappelijke vakgebonden terminologie die voor een buitenstaander onbekend is. Daarnaast zijn het vaak ook vreselijk lange en saaie stukken. Voel je je geroepen om je in de taalwetenschap te verdiepen? Waarschijnlijk niet.

Dit is ook het punt. Taalwetenschap, samen met andere wetenschappen, lijkt niet toegankelijk te zijn voor mensen van buiten dit vakgebied. Het betreft niet alleen mensen uit andere universitaire disciplines, maar vooral de mensen van buiten de universiteit. Hoe moeten ze er in hemelsnaam achterkomen wat taalwetenschap ze te vertellen heeft?

Dit is precies waar mijn bachelor-eindproject in beeld komt. Door middel van theater ga ik taalwetenschappelijke artikelen presenteren in vorm van een college. Met andere woorden: in samenwerking met vier acteurs ga ik college geven over een aantal thema's betreffende de taalwetenschap. In dit college wil ik me richten op het thema 'taal en emotie' en hoe deze twee met elkaar in verband staan.
Het doel van dit project is om te onderzoeken of men via deze weg eerder geneigd zal zijn om in contact te komen met de discipline taalwetenschap. In feite gaat het simpelweg om de kennisoverdracht. Het moet mogelijk zijn om dezelfde kennis op een creatieve manier over te brengen, zodat iedereen van deze kennis kan profiteren.

Ben je ook benieuwd en wil je meedoen met mijn onderzoek? Je bent van harte welkom bij dit 'theatercollege'. Het enige wat je hoeft te doen is het college bij te wonen en een vragenlijst in te vullen. Je ouders, verre familie en oude basisschoolvrienden zijn ook van harte welkom. Nodig ze gerust uit.

Samengevat:

Wat? Theatercollege Taalwetenschappen
Wanneer? 17 juni 20:00 - 21:45 (ROOD) &
18 juni 11:00 - 12:45 (WIT)
Waar? Marinus Ruppertgebouw, Zaal ROOD/WIT, Leuvenlaan 21, 3584 CE Utrecht

Waarom? Taalwetenschap kan op een creatievere manier gepresenteerd worden en deze kennis zou voor meer mensen toegankelijk moeten zijn!

Met grote dank aan mijn bachelor eindproject-begeleider Adrienne Bruijn en acteurs:

- Saskia Huygen
- Iris Korvemaker &
- Alwin van der Ven.

Heb je nog vragen, neem dan contact met me op: 0645990058 / d.aleksin@uu.nl

We hopen jullie te zien op 17 en 18 juni!

Hartelijke groet!

Daniel Aleksin
Bachelor Liberal Arts & Sciences